

Vänsterpress om Ukraina – maj 2015

Krisen i Ukraina fortsätter: Lågintensivt krig, ekonomisk bankrutt, demokratiska rättigheter inskränks, utbredd korruption, massmördare från 2:a världskriget hyllas, politiska mord ... Framtiden verkar mörk. Samtidigt verkar massmedias, särskilt vänsterpressens, intresse för Ukraina att minska.

Tidigare artikelsamlingar om Ukraina, se [Svensk vänsterpress om Ukraina](#).

MF 23/5 2015

Innehåll

Aftonbladet	1
<i>"Mördarna hyllas för massakern"</i>	1
Arbetaren	3
<i>Våg av dödsfall i Ukrainas opposition</i>	3
Flamman	4
<i>Ukrainarapport med slagsida</i>	4

Aftonbladet

”Mördarna hyllas för massakern”

Per Leander och Aleksej Sachnin

Aftonbladet 30/4 2015

Ett år efter dådet i Odessa: Ultrahögerns attack mot Fackföreningarnas hus är fortfarande ett öppet sår

I dag är det ett år sedan massakern i Odessa, då minst 48 människor dödades när Fackföreningarnas hus sattes i brand av ukrainska nationalisterna.

Före mordbranden hade anhängare och motståndare till de nya makthavarna drabbat samman, varefter runt tusen högerextremister gick till attack mot ett protestläger som byggts av oppositionella på torget framför Fackföreningarnas hus.

Folk flydde då in i huset, varpå byggnaden sattes i brand. En del blev också mördade när de försökte fly ut ur den brinnande byggnaden av nationalisterna som vaktade utanför, medan polisen stod och såg på.

Många av dem som överlevde blev sedan gripna av polisen, medan angripna gick fria.

De ukrainska myndigheterna var snabba med att påstå att det var ryska medborgare som hade ockuperat Fackföreningarnas hus. Men samtliga döda har identifierats som ukrainska medborgare, däribland flera kända oppositionspolitiker och vänsteraktivister.

Myndigheternas egen utredning hävdar att det var de oppositionella själva som orsakade branden, trots att det finns gott om videor som visar hur de ukrainska nationalisterna kastar molotovcocktails och skjut mot byggnaden.

– Det var så smärtsamt, så fruktansvärt att se brinnande människor hoppa från fönstren. Att offren skulle ha bränt ihjäl sig själva är bara påhitt. Det här är inte någon riktig utredning utan fiktion, säger antimajdan-aktivisten Jelena Gorbunova som befann sig i Fackföreningarnas hus till Aftonbladet kultur. I dag lever hon gömd, av rädsla för repressalier.

Amnesty International har i sin årsrapport om Ukraina kritiserat myndigheterna för hemlighetsmakeriet runt utredningarna av massakern och skriver att det ”väcker oro angående deras effektivitet och opartiskhet”.

– Samtidigt som den officiella utredningen påstår att offren tände eld på sig själva, hjälteförklarar nationalisterna som attackerade Fackföreningarnas hus för att ha besegrat de så kallade separatisterna, säger journalisten Jurij Tkatchev, chefredaktör på den regimkritiska tidningen Timer i Odessa.

– Till och med president Petro Porosjenko har hyllat händelserna den 2 maj som en seger över ”separatismen” i Odessa, och många anhängare av Euromajdan beskriver öppet massakern som något bra, medan de flesta Odessabor ser det som en fruktansvärd tragedi, säger han.

Jurij Tkatchev är med i en medborgarkommission som genomför en oberoende utredning av massakern. Han hävdar att den officiella utredningen har stora brister och att flera viktiga dokument, bland annat obduktionerna av offren, har hemligstämplats och inte tas upp i domstolen. Han är övertygad att de flesta av de 22 som står åtalade i fallet har fängslats bara för att de är oppositionella.

Bara under första halvan av april greps ett 40-tal människor i Odessa av polisen för regimkritisk verksamhet. De beskylls för att vara landsförrädare eller terrorister, enligt Tkatchev,

trots att det ofta är oklart varför de har gripits. I många fall handlar det om folk som protesterat mot sociala nedskärningar, prishöjningar eller sänkta löner och pensioner.

Men det största hotet mot oppositionella utgörs av de beväpnade radikala nationalisterna. Efter den nya vågen av mord på regimkritiska journalister – som dödsskjutningarna av Sergej Suchobok och Oles Buzina i Kiev den 16 april – har Jurij Tkatjev börjat bära skottsäker väst.

– Min fru låter mig inte gå ut utan, säger han.

Den liberala människorättsaktivisten Tatjana Montjan i Kiev säger att både myndigheterna och nationalisterna å ena sidan försöker kväsa oppositionen, men att de å andra sidan är beroende av att kunna peka på nya fiender.

– Genom att lyfta fram hotet från separatisterna kan myndigheterna avleda folks missnöje med de sociala problemen och hålla liv i den patriotiska mobiliseringen för att legitimera kriget och repressionen mot oppositionella, säger Tatjana Montjan.

I Odessa verkar denna taktik dock misslyckas. Till och med stadens viceguvernör Zoja Kazanzji, som tillsattes efter segern för Majdanrörelsen i Kiev, sa i slutet av förra året att hon räknar med att bara runt 20 procent av invånarna i Odessa stödjer de nya makthavarna. Hon har också sagt att det är svårt att mobilisera soldater från Odessa att strida mot separatisterna, eftersom dessa soldater ibland deserterar från ukrainska armén och går över på rebellernas sida.

Enligt Tkatjev är runt 2 500 av de som strider i rebellarméerna i östra Ukraina ursprungligen från Odessa.

I september träffade Aftonbladet kultur socialisten Vlad Vojtjechovskij i Odessa, som var en av överlevarna från Fackföreningarnas hus. Efter vår intervju med honom greps han av polisen samma kväll, beskylld för att vara ”pro-rysk terrorist”. Han satt fängslad i fyra månader, varefter fallet lades ner.

Men i stället för att bli frisläppt bussades han och flera andra politiska fångar österut till utbrytarrepubliken Donetsk, där de utväxlades mot ukrainska soldater som tillfångatagits av separatisterna.

När vi nu når honom på Skype berättar han att han tidigare inte hade nånting att göra med separatisterna, men att han nu tvingas bo i en separatistkontrollerad republik eftersom de ukrainska myndigheterna inte låter honom återvända till Ukraina.

– Men jag kommer att komma tillbaka till min hemstad den dag Odessa blir befriat, säger han.

Runt hälften av fångarna från Odessa som de ukrainska myndigheterna utväxlade har gått med i rebellarmén, enligt Vojtjechovskij. Själv jobbar han som krigskorrespondent för rebellernas pressavdelning och stödjer det väpnade upproret.

På frågan om han inte tror att fredlig politisk kamp är mer effektiv, svarar han:

– Varje dag läser jag om nya gripanden av oppositionella runt om i Ukraina. De flesta av dem är fredliga aktivister och demonstranter, men fångslas ändå. Så de styrande i Ukraina visar att fredlig kamp är omöjlig.

I dag på årsdagen av mordbranden planerar många av offrens anhöriga att lägga ner blommor framför byggnaden. Det är oklart om manifestationen kommer att tillåtas. Nationalistiska grupper, som den väpnade fascistiska paramilitära Högra sektorn, har förklarat att de inte kommer tolerera att ”landsförrädarna” hedras på årsdagen av massakern.

– Fanatiska högerextremister förstörde nyligen en minnestavla med porträtt av de döda utanför Fackföreningarnas hus, säger Jelena Radzichovskaja, mor till ett av offren för massakern.

– Kan vi lita på att polisen kommer att skydda oss om vi samlas för en minnesstund? Vill de ens det?

I många Odessabors ögon är det svårt att se någon skillnad på nationalisterna som satte eld på Fackföreningarnas hus och de styrande politikerna i Kiev som accepterar och i vissa fall hyllar massakern. Att majoriteten av nationalisterna bussades till Odessa från andra städer bidrar till misstankarna att det hela var organiserat på högre ort.

Nyligen besökte statsminister Stefan Löfven Kiev för att i Carl Bildts spår ge Sveriges fulla stöd till de nya makthavarna i Ukraina, utan att ett enda kritiskt ord framfördes om de förföljelser, fängslanden och mord på oppositionella som bland andra Amnesty rapporterar om. Men Sverige skulle kunna fortsätta att stå upp för Ukraina och försvara landet mot Rysslands aggressioner, samtidigt som man också ställer krav på de ukrainska myndigheterna att inte bryta mot mänskliga rättigheter och utreda de förbrytelser som har begåtts.

Genom att politikerna i Väst som vill stödja Ukraina samtidigt ignorerar de brott som begås av myndigheterna uppmuntrar man till att dessa förbrytelser ska fortsätta. Endast påtryckningar från Väst kan få de ukrainska myndigheterna att börja agera annorlunda, säger Jurij Tkatchev.

Så länge det inte görs någon oberoende rättslig utredning av händelserna den 2 maj, och så länge de skyldiga till massakern går fria, samtidigt som de mördade, deras anhöriga och överlevarna förföljs och förtalas av makthavarna, kommer såren i Odessa aldrig att kunna läka.

Arbetaren

Våg av dödsfall i Ukrainas opposition

Daniel Wiklander

Arbetaren 9/5 2015

En rad ukrainska politiker och myndighetspersoner som var anhängare till förre presidenten Viktor Janukovitj har de senaste månaderna avlidit. I vissa fall mördade, i andra genom vad som sett ut som självmord. Nu misstänks flera av självmorden i själva verket vara mord.

Minst tio anhängare till Ukrainas förra president Viktor Janukovitj har dött under de senaste tre månaderna. Journalisten Oleg Kalasjnikov hittades ihjälskjuten utanför sitt hem i Kiev, och ett dygn senare sköts en annan journalist, Oles Buzina, ihjäl utanför sitt hem i Kiev av maskerade män. Oleg Kalasjnikov misstänktes ha finansierat gäng, så kallade titusjki, som misshandlade motståndare till Janukovitj under Maidanupproret.

Av dem som inte helt uppenbart skjutits ihjäl av andra har dödsorsaken hos större delen varit fall från höga hus eller skottskador, något som av polisen bedömts vara självmord.

Flera av de myndighetspersoner som hittats döda under våren har varit misstänkta för bland annat förskingring och utpressning, och en teori är att de tagit sina liv på grund av detta. Andra beskyller politiska motståndare, och president Porosjenko har kallat morderna på Kalasjnikov och Buzina ”en avsiktlig handling som spelar våra fiender i händerna” – underförstått Ryssland.

– Flera ukrainska experter spekulerar i att Ryssland ligger bakom morderna i syfte att destabilisera läget i Ukraina inför en möjlig kommande militär offensiv i öst, säger Jakob Hedenskog, säkerhetspolitisk analytiker vid Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, till finlandssvenska Hufvudstadsbladet.

Under samma period som mordet och de övriga dödsfallen skedde omkom även Viktor Janukovitjs son, som också hette Viktor. Hans bil gick genom isen på Bajkalsjön i Ryssland den 22 mars.

Den yngre Viktor Janukovitj är inte den förste sonen till högt uppsatta personer i den förra regimen som omkommit i bilolyckor. 2009 omkom sönerna till vice sekreteraren i nationella säkerhetsrådet och till president Janukovitjs talesperson Anna Herman i separata trafikolyckor i Ukraina.

Flamman

Ukrainarapport med slagsida

Gregor Flakersk

Flamman 20/5 2015

En ny finlandsk-svensk reportagebok försöker teckna ett mångfacetterat porträtt av landet. Gregor Flakerski finner författarna naiva emellanåt – inte minst i sin tilltro till EU.

”Det här kriget är fullt med maskerader och dimridåer”, konstaterar Anna-Lena Laurén. Hon är Rysslandskorrespondent för Svenska Dagbladet och finlandssvenska Huvudstadsbladet, och lämpad som få att demaskera propagandan och skingra dimslöjorna kring Ukraina-konflikten. Hon har förstahandskunskap om hela händelseutvecklingen, hon har åkt skytteltrafik mellan Moskva, Krim, Kiev och andra ukrainska städer, hon har mött människorna, framför allt har hon ambitionen att se och lyssna, och att förmedla hela bilden i all dess komplexitet.

Anna-Lena Laurén & Peter Lodenius, *Ukraina: Gränlandet*, Atlantis, 2015.

Hennes medförfattare Peter Lodenius, tidigare mångårig redaktör för finlandssvenska vänstertidskriften *Ny Tid*, är en intellektuell med stor integritet, en lärdomsgigant med omfattande kunskaper om Ukraina. För tio år sedan gav han ut den faktaspäckade boken *Ukraina: I Europas mitt*.

Laurén och Lodenius varvar dagsaktuella reportage, från Majdan, Krim, östra Ukraina, med mer analytiska bakgrundsartiklar. Det går inte att ta miste på författarnas strävan att teckna en djuplodande och mångfacetterad bild av konflikten som går bortom ideologiska skygglappar och förutfattade politiska uppfattningar.

Men ändå saknas det inte tunga invändningar. Att sätta likhetstecken mellan Europa och EU är inte bara direkt felaktigt utan har också en uppenbar ideologisk slagsida. Det kan vara förståeligt att många av ukrainarna, särskilt i landets västra delar, hyser överdrivna förhoppningar knutna till ett EU-medlemskap, men Lauréns och Lodenius naivitet är förvånande.

EU som en garant mot korruption är ett dåligt skämt. Unionen är ett ormböj av korruption, både bland de gamla medlemmarna där skandaler exploderar med jämna mellanrum, och de nya som Rumänien och Bulgarien – och det är väl i den divisionen som Ukraina skulle få spela (i en avlägsen framtid) – där korruptionen snarare har förvärrats genom medlemskapet. Utvecklingen i Ungern visar att också demokratins ställning kan vara vacklande i ett medlemsland.

Inte heller leder ett EU-medlemskap automatiskt till välstånd och tillväxt. Hierarkin inom unionen är i stort sett intakt, de rika länderna fortsätter att vara rika, de fattigare står kvar bak i kön.

Oron i östra Ukraina för konsekvenser av ett medlemskap är definitivt berättigad, och inte ett utslag av Sovjetnostalgi eller kärlek till Putins Ryssland, vilket Anna-Lena Laurén förtjänstfullt redogör för. Hon kunde gott peka på exemplet Polen, som annars idealiseras hejdlöst i framför allt västra Ukraina. Som medlem i EU har Polen plågats av kronisk massarbetslöshet, massiv avindustrialisering och absurd regional ojämlikhet. Här finns vinnare och förlorare, och i Donetsk har man sina farhågor om i vilken kategori man riskerar att hamna.

Den översvallande kärleken mellan Polen och västra Ukraina är för övrigt av mycket nytt datum. Många polacker som jag har talat med uttrycker stark skepsis till sina politikernas helhjärtade stöd till en ukrainsk regering som reservationslöst hyllar nationalisterna som är skyldiga till etnisk rensning i gigantisk skala och folkmord på kanske så många som 100 000 polacker.

Jag medger själv att jag mot bakgrund av min egen familjehistoria, många blev förföljda och mördade av ukrainska nationalisterna i andra världskrigets inledningsskede, har förutfattade meningar. När jag hör att Ukraina vill ”vända sig mot väst” går det kalla kårar längs ryggraden.

Peter Lodenius redogör på djupet för EU:s roll, och kan inte annat än konstatera att EU:s agerande var klumpigt, inkonsekvent, och aggressivt och att unionen har del i ansvaret att ha tvingat fram den konflikt som rasar i dag.

Vad jag saknar är en undersökning av USA:s roll. Konflikten kanske mest förbisedda – och förträngda? – händelse är det av ryssarna avlyssnade samtalet mellan USA:s biträdande utrikesminister och landets Ukrainaambassadör, ett samtal vars äkthet mig veterligt inte har ifrågasatts, och där de två diskuterar hur en ukrainsk regering ska se ut! Det är minst sagt uppseendeväckande. Än mer uppseendeväckande är att regeringen faktiskt kom att se ut precis som amerikanerna sa att den borde.

Det är alltför tydligt att det inte handlar om en kamp mellan öst och väst eller demokrati och autokrati, utan snarare en konflikt om geopolitiskt inflytande och nya marknader. Ukraina är ett gränsland med vitt skilda historiska, politiska och kulturella traditioner – läs gärna nämnda

bok av Peter Lodenius från 2006! – och landet behöver både Västeuropa och Ryssland, framtiden ligger i att vända sig mot båda samtidigt.

Mot slutet av boken uttrycker både Laurén och Lodenius en försiktig optimism för Ukrainas del, då man ändå ser vissa framsteg inom civilsamhället. Det är möjligt, men jag anser nog att det finns all anledning att förhålla sig skeptisk.

”Revolutionerna” hittills i Ukraina uppvisar ett likartat, och dessvärre deprimerande, mönster: ett uppdämt brett folkligt missnöje med korrupta politiker och en misslyckad politik leder till protester och demonstrationer – som efteråt visar sig vara inte fullt så spontana. Regeringen faller, och in träder ett radarpar bestående av en politiker lika belastad som den nyss störtade, och en oligark, som representerar andra intressen som den föregående. Det är fortfarande pengarna som styr i en elits intressen.

Det är på stället marsch, trots alla offer, och dödläget kan bara brytas om den utländska stormaktsinblandningen upphör och ukrainarna får lov att sköta sina affärer själva.